



## В памяти навсегда: Тарас Шевченко на Черниговщине



**Тарас Григорьевич Шевченко** – великий украинский поэт, писатель и художник родился 25 февраля (9 марта) 1814 года в с. Моринцы Киевской губернии (ныне Черкасской области).

Первый раз, еще будучи крепостным, Шевченко был на Черниговщине в 1829 году, когда сопровождал своего хозяина, помещика Энгельгардта, в поездке в Вильно. Впоследствии, не без помощи учителя Нежинской гимназии художника И. М. Сошенко (с которым случайно познакомился в Петербурге) был выкуплен из неволи, и, как только представилась возможность, посетил Нежин. В нашем крае у Кобзаря было много знакомых среди помещиков: Белозерские, Лизогубы, Тарновские, Галаганы и др. На Черниговщину Шевченко приехал вместе с Гребинкой в 20-х числах мая 1843 года. 24 мая они проехали Чернигов, затем направились в Нежин, где расстались. В конце мая Тарас Григорьевич посетил Качановку, где познакомился с гостившим здесь поэтом Виктором Забелой, пригласившим его на свой хутор Кукуриковщина. Сделав портрет Забелы, Шевченко отправился в село Дегтяри – имение помещика П. Г. Галагана. Затем едет в Батурин, где создает ряд рисунков для журнала «Живописная Украина». Следующим пунктом были Иржавец, потом Прилуки и село Пальчики, где проведаль знаменитого украинского пасечника, реформатора разборного улья и автора классических работ по пчеловодству Петра Ивановича Прокоповича. На память про эту встречу Прокопович завел новый улей, назвав именем Шевченко. В Качановке Тарас Григорьевич был в первой половине июня, а затем уехал в Киев, вернувшись в конце августа, чтобы по просьбе Г. С. Тарновского снять копию с портрета Н. Г. Репнина.

19 января 1844 года, по дороге в Качановку, Шевченко проезжает Ичню, где встречается с иереем Иваном Смирницким и ночует у священника Гавриила Тычины. 20-21 января гостит в Качановке, потом в селе Вейсбаховка у полковника И. М. Корбе. В начале февраля проезжает Чернигов, Борзну по пути в Москву.

В 1844-1845 годах Тарас Шевченко несколько раз приезжал в имение художника Якова Петровича Лизогуба Линовицу. Познакомившись в 1843 году, они питали друг к другу дружеские чувства.

В первой половине июня 1845 года, по заданию Археологической комиссии, куда Шевченко был включен по ходатайству П. А. Кулиша, он едет на Левобережье. В Прилуках

встречается со священником И. Г. Бодянским – знатоком местной старины. В 20-х числах июня посетит под Прилуками Густынский монастырь. 28 июня он в Прилуках, 30 июня – в селе Дегтяри у П. Г. Галагана слушает его оркестр. Отсюда едет на Полтавщину.

В начале 1846 года, по заданию Археологической комиссии, Тарас Григорьевич вновь посещает Черниговщину. В поездке его сопровождает А. С. Афанасьев-Чужбинский – этнограф, писатель, оставивший впоследствии самые полные сведения о пребывании Шевченко в Украине в период 1843-1847 годов. 19 февраля, проезжая через Прилуки, поэт помогает тушить пожар в горящей хате бедняка-еврея. 20 февраля располагается в Нежине на ночлег в гостинице «Не минай». На следующий день посетил дворянское собрание, а 22 июня встречается с воспитанниками Нежинского лицея, среди которых был Е. В. Гребель, который впоследствии станет первым переводчиком на русский язык творчества Кобзаря. Из Нежина путь Шевченко и Афанасьева-Чужбинского лежал в Чернигов. Они остановились в гостинице «Царьград» и проживали здесь с 24 февраля и весь март 1846 года. Посетили бал в благородном собрании, бывали в гостях у многих черниговцев, в том числе и у генерал-губернатора. Шевченко посетил вдову героя Отечественной войны 1812 года генерал-лейтенанта Н. С. Дорохова Евгению Яковлевну. Ее муж, известный в армии своей смелостью, станет прототипом Долохова в романе Л. Н. Толстого «Война и мир». В Чернигове Шевченко осматривает и рисует Троицкий монастырь и старинную церковную утварь, посещает Ильинскую и Пятницкую церкви, Спасо-Преображенский собор, Елецкий монастырь и могилу князя Черного. Поэт также выезжал из Чернигова в Седнев к помещикам Лизогубам, где рисовал портреты хозяев в специально выделенной для него мастерской.

Начало 1847 года Шевченко проводит на Черниговщине: гостит у В. Н. Забелы, Сребдольских, Белозерских. На свадьбе А. М. Белозерской и П. А. Кулиша пел так, как пел когда-то только в молодости, собрав вокруг всех гостей.

Во второй половине февраля Шевченко приезжает в Седнев; потом в село Богач, где пишет портрет красавицы хозяйки Е. Ф. Кейкуатовой.

4 апреля 1847 года, уезжая из Седнева, Тарас Григорьевич и не догадывался, что надолго покидает Черниговщину и вернется только через 12 лет. 20 августа 1859 года Шевченко был в Прилуках, 21 заехал в Качановку к Тарновским – оставил на память несколько офортов, сделал запись в памятном альбоме, посадил дубок. Встречал его Василий Васильевич Тарновский-младший, который обожал великого Кобзаря и впоследствии будет бережно хранить реликвии: произведения, рисунки, рукописи, автографы, личные вещи и после смерти поэта будет часто ездить на его могилу в Канев.

Из поколения в поколение передают люди Черниговщины воспоминания о пребывании в наших краях гениального сына украинского народа. В Григоровке и Седневе сохранились дубы, под которыми сидел Шевченко, в Линовице – камень, в Качановке – насыпанный в его честь курган. Именем Великого Кобзаря названы центральные улицы, кинотеатры, областной драмтеатр, сооружено много памятников и установлено мемориальных досок в его честь.

*По материалам:* Демиденко В. В. Остались здесь из душ частички... - Киев : Радуга, 2010. – 120 с.; 48 с. илл.

**На пам'ять Шевченка**

Ти до болю любив Україну,  
Степ широкий, могутній Дніпро.  
Свою хату, де ти народився,  
Де страждав, і дитинство пройшло.  
Ти любив вільний вітер і волю.  
Ти Душею із ними літав.

Ти людей любив більше за себе,  
І братами знедолених звав.  
Любив слухати спів солов'їний,  
Як розквітне життя на весні.  
Я піду до вишневого саду,  
Може з'явишся ти там мені.  
Прагнув ти, щоб і щастя, і воля  
Україну колись-то знайшли.

Щоб народу жебрацька доля  
Залишила його назавжди.  
Спалахнув, немов зірка на небі.  
Ти не жив, а від болю горів.  
Шлях Чумацький тебе взяв до себе,  
Світ й тепло нам твоє залишив.  
*Ігор Тихоненко*

**Пам'ятники Тарасу Шевченку на Чернігівщині****м. Чернігів**

Перший пам'ятник Т. Г. Шевченку встановили в 1950 році на в'їзді до міста з Седнева. У 1964 році з нагоди 150-річчя від народження Тараса Шевченка пам'ятник перенесли у Центральний парк культури і відпочинку, розгорнувши його обличчям до Десни.

**м. Ніжин**

Пам'ятник Т. Г. Шевченку (скульптор О. П. Скобликов, архітектор О. Д. Ковальов) встановлений у парку, який носить його ім'я.

**м. Чернігів**

У вересні 1992 року відкрито новий пам'ятник Т. Г. Шевченку (автор - Андрій Чепелик - Народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка).

**м. Прилуки**

Пам'ятник Т. Г. Шевченку розташований у середмісті в міському сквері на Центральній площі. Автори пам'ятника - Народний художник України В. Небоженко, прилуцький скульптор С. Кантур та архітектор П. Бережний. Урочисте відкриття відбулося 22 вересня 2007 року.

**с. Качанівка**

Пам'ятник Т. Г. Шевченку встановлений у 1965 р. біля палацу Тарновських.

**смт Седнів**

Пам'ятник Т. Г. Шевченку встановлений на подвір'ї садиби Лизогуба - скульптор О. А. Балог.

**м. Борзна**

Пам'ятний знак Т. Г. Шевченку встановлений на честь його перебування у 1847 р. в м. Борзна.

**м. Ічня**

Пам'ятник Т. Г. Шевченку встановлений з нагоди 195-річчя з дня народження. Автор - київський скульптор В. П. Луцак.

## Безсмертне слово кобзаря

«Свою Україну любіть.  
Любіть її... во врем'я люте,  
В останню, тяжкую минуту  
За неї Господа моліть!»

Тарас Шевченко

Тарас Григорович Шевченко – видатний український поет і прозаїк, художник, ідеолог і символ української нації. Надавши українській мові статусу літературної, Шевченко тим самим заклав міцну основу нової української літератури, яка будила національні почуття і давала бачення майбутнього. Кожна з верств українського суспільства знаходила в його поезії відображення своїх інтересів. Геніальна творчість Шевченка та його життя зробили поета одним з найпотужніших і найпривабливіших символів українського національного руху. Його заклики до національного та соціального визволення поєднувалися з загальнолюдськими гуманістичними ідеалами.

**Шевченко Т. Г. Усі твори в одному томі / Т. Г. Шевченко. - К.; Ірпін'я : Перун, 2007. - 824 с.**



Поетична полицка "Перуна". Вперше в історії української літератури в одному томі вміщено всю літературну спадщину великого українського поета Тараса Шевченка, автора творів, які принесли митцеві неперебутню любов українського народу та обезсмертили його ім'я.

**Шевченко Т. Г. Вибрана поезія. Живопис. Графіка / Т. Г. Шевченко; голов. ред. М. Жулинський, уклад. С. Гальченко, авт. передм. І. Дзюба. - К. : Мистецтво, 2007. - 608 с. : іл.**



Поетична і малярська спадщина Тараса Шевченка давно стала набутокм світової культури. Його вірші і поеми друкувалися в перекладах багатьма мовами народів світу, але найбільше - російською, англійською, німецькою, угорською, білоруською, іспанською. Дане видання вибраних поезій мовою оригіналу та в перекладах англійською мовою (здійснене лауреатом Перекладацької премії імені Івана Франка Національної спілки письменників України Вірою Річ із Великої Британії) доповнюється репродукціями найкращих зразків живописних та графічних творів, що вдало розкривають різнобічність таланту Тараса Шевченка - поета і художника. У передмові до видання академік Національної академії наук України Іван Дзюба висвітлює основні етапи життєвого і творчого шляху Шевченка, названого в народі Кобзарем, як і головну збірку його поетичних творів.

**Шевченко Т. Г. Вірші. Поеми. - Х. : Фоліо, 2008. - 350 с.**



У видання увійшли вірші та поеми великого українського поета Т. Г. Шевченка. Представлені твори дають досить повне уявлення про творчість поета, яка піднесла українську літературу до світового рівня.

**Меншиков І. І. Поетичне слово Кобзаря: словник лексичних компонентів атрибутивних конструкцій / І. І. Меншиков, Н.В. Підмогильна. - К. : Дирекція ФВД, 2008. - 211 с.**



У словнику зібрано компоненти атрибутивних конструкцій, безпосередньо і опосередковано використаних в поезіях Т. Г. Шевченка. Видання може зацікавити науковців-філологів, викладачів української мови та літератури, усіх прихильників Шевченкового слова.

**Єфремов С. О. Шевченкознавчі студії / С. О. Єфремов; передмова Е. С. Соловей; упоряд. О. В. Меленчук. - К. : Україна, 2008. - 368 с.**



До видання увійшли вперше зібрані разом шевченкознавчі твори видатного історика української літератури, критика, культурно-громадського діяча Сергія Єфремова - як фундаментальні наукові праці, так і оригінальні розвідки, полемічні статті, рецензії на тогочасні публікації, що стосуються життя і творчості Кобзаря. Для викладачів вузів, учителів, студентів, учнів, а також широкого кола читачів.

**Зайцев П. Життя Тараса Шевченка / П. Зайцев. - Вид. 2-ге. - К. : Обереги, 2004. - 480 с.**



Талановита монографія видатного шевченкознавця Павла Зайцева своєчасно не дійшла до свого основного читача. Внаслідок драматичного перебігу історичних подій в Україні ця, єдина у своєму роді, правдива біографія Тараса Шевченка була неприйнятною для цензурних приписів різної, часом протилежної орієнтації. Книга розкриває і утврджує перед читачем новий, нетрадиційний образ Шевченка й водночас повертає із забуття добре ім'я її автора.

**Панасюк Б. Український ренесанс у творах Тараса Шевченка / Б. Панасюк. - К. : Просвіта, 2010 - 304 с.**

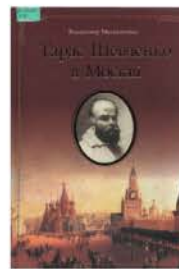


У пропонованому дослідженні вперше в Україні розглядається творчість Тараса Шевченка під кутом зору її філософського і політичного змісту про становище українців у Російській імперії, що

мистецьки передавалося тодішній владі, інтелігенції, українському народові. Показується, що творчість Т.Г. Шевченка тим і була цінною для царів, генеральних секретарів та народу, що в ній поєднується трійця, яка доносить думки поета до українського народу, рухає сучасне суспільство: поезія, філософія і політика.

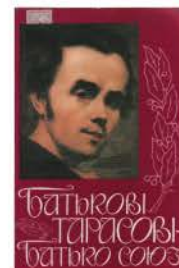
У книзі викриваються темні сторони боротьби і замовчування, викривлення і спрямування в неукраїнський бік філософських та політичних думок Тараса Шевченка із застосуванням вишуканих ідеологічних методів. Якби не потужна філософська і політична начинка поезії Т. Шевченка, інтерес влади до неї був би значно знижений в усі епохи. В сучасний складний період української історії у творчості Тараса Шевченка на перше місце виступає його філософія і політика.

**Мельниченко В. Ю. Тарас Шевченко в Москві / В. Ю. Мельниченко. - К. : Либідь, 2009. - 740 с. : іл.**



У книзі розкрито малодосліджену сторінку Шевченкової біографії — поетове перебування в Москві у 1844, 1845, 1858 і 1859 роках. Автор змальовує життя тодішньої Москви в усіх його побутових і культурних подробицях, подає портрети «освічених москвичів» — знайомих Шевченка та життєписи його друзів Осипа Бодяньського й Михайла Щепкіна. Видання щедро ілюстроване Шевченковими графічними і живописними творами, архівними фотографіями, багато з яких публікуються вперше. Для широкого читацького загалу.

**Батькові Тарасові - батько союз / З. Снилик; Ukrainian National Association. - Jersey City; New York: Svoboda, 1962. - 188 с. : іл. - (3 книг Ю. Покальчука).**



Засновник: Наукова бібліотека ЧДІЕУ

Головний редактор: Мороз Н. В.  
Заступник головного редактора: Сіденко Т. А.  
Відповідальний редактор: Бондар С. Л.  
Мовне редагування: Макаренко Г. В.  
Технічний редактор: Баклажко О. П.

Адреса редакції:  
14003, м. Чернівці,  
вул. Стрілецька, 1, к. 103  
Телефон для довідок: (04622) 5-69-81  
Web-сайт: www.scilibchsiem.edukit.cn.ua  
E-mail: library92@ukr.net, scilibchsiem@gmail.com